

заходів з охорони навколишнього середовища займає майже останнє місце серед інших напрямів витрат. При цьому питома вага витрат на охорону довкілля приблизно у шість разів менша, ніж частка надходжень в бюджет за користування природними ресурсами.

Кожне гірничо-видобувне підприємство в тій чи іншій формі здійснює певні природоохоронні заходи, проте цього недостатньо. Ці та інші заходи повинні бути органічною складовою стратегічних комплексних національних, регіональних і місцевих програм з покращення стану довкілля, а не тільки окремих суб'єктів господарювання, насамперед, підприємств гірничодобувної промисловості. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Timoshenko V.** Tuhan-Baranovsky M. I. and Western European Economic Thought. The Annals of the Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U. S. A. т. 3, ч. 9 / V. Timoshenko. – New-York, 1954. – P. 803 – 823.

2. **Кучеров К. І** Сучасні проблеми екологічної безпеки функціонування гірничо-збагачувальних комбінатів та їх впливу на оточуюче природне середовище / К. І. Куче-

ров, Н. Б. Овчиннікова // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – 2009. – № 849. Сер.: Екологія. – С. 90 – 96.

3. **Тимошенко Л. В.** Економічні аспекти оцінки ефективності природоохоронних заходів при розробці залізрудних родовищ / Л. В. Тимошенко : Монографія за заг. ред. О. В. Мартякової «Механізми управління розвитком соціально-економічних систем». – Донецьк : ДВНЗ «ДонНТУ», 2010. – С. 572 – 581.

4. **Купалова Г. І.** Формування ефективної системи екологічного менеджменту та аудиту / Г. І. Купалова // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. – № 1 (11). – С.48 – 53.

5. Веб-сайт Державної казначейської служби України // <http://treasury.gov.ua/>

6. **Певзнер М. Е.** Екологія горного виробництва / М. Е. Певзнер, В. П. Костовецький. – М. : Недра, 1990. – 235 с.

7. **Четвериков М.** Чисте повітря / М. Четвериков // «Дзеркало тижня» № 40, 09 жовтня 2004.

Науковий керівник – завідувач українсько-німецької кафедри екологічного менеджменту та підприємництва Київського національного університету імені Тараса Шевченка, д-р екон. наук, проф. **Г. І. Купалова**

УДК 658:636.1:637.112

РЕЗЕРВИ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ У ПЛЕМІННОМУ КОНЯРСТВІ УКРАЇНИ

КУКЛА О. Л.

УДК 658:636.1:637.112

Кукла О. Л. Резерви снижения себестоимости у племенном конярстве Украины

У статті обґрунтовано резерви зниження собівартості при утриманні племенних коней у господарствах України. Визначено загальні витрати на одну голову, їх структуру. При доїнні племенних конематок виробнича собівартість однієї реалізованої голови молодняка складе 22183 грн, що на 9 тис. грн нижче в порівнянні з варіантом, коли племенні кобили не дояються.

Ключові слова: племенне конярство, собівартість, доїння конематок.

Табл.: 3. **Бібл.:** 10.

Кукла Олег Леонтійович – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, лабораторія економіки та організації виробництва продуктів тваринництва, Інститут тваринництва НААН України (вул. 7-ї Гвардійської армії, 3, смт. Кулиничі, Харківський р-н, Харківська обл., 62404, Україна)

E-mail: olegkukla@ya.ru

УДК 658:636.1:637.112

Кукла О. Л. Резервы снижения себестоимости в племенном коневодстве Украины

В статье обоснованы резервы снижения себестоимости при содержании племенных лошадей в хозяйствах Украины. Определены общие затраты на одну голову, их структура. При доении племенных конематок производственная себестоимость одной реализованной головы молодняка составит 22183 грн, что на 9 тыс. грн ниже по сравнению с вариантом, когда племенные кобылы не доятся.

Ключевые слова: племенное коневодство, себестоимость, доение конематок.

Табл.: 3. **Библ.:** 10.

Кукла Олег Леонтьевич – кандидат экономических наук, старший научный сотрудник, лаборатория экономики и организации производства продуктов животноводства, Институт животноводства НААН Украины (ул. 7-ой Гвардейской армии, 3, пгт. Кулиничі, Харьковський р-н, Харьковская обл., 62404, Украина)

E-mail: olegkukla@ya.ru

UDC 658:636.1:637.112

Kukla O. L. Provisions for Cost Reduction in Breeding Horse Breeding in Ukraine

The article reserves to reduce the cost justified by the content breeding of horses on farms in Ukraine. Determined the total cost per head of their structure. When milking breed mares manufacturing cost per head of young stock will amount to 22183 UAH, which in 9000 will be lower compared to the option, when the mares are not milked.

Key words: horse breeding, cost, horse milking.

Tabl.: 3. **Bibl.:** 10.

Kukla Oleg L. – Candidate of Sciences (Economics), Senior Research Fellow, Laboratory of Economics and Livestock Products, Institute of Animal Science NAAN of Ukraine (vul. 7-yi Gvardiyskoyi armiyi, 3, Kharkov area, Kharkov region, village Kulynychi, 62404, Ukraine)

E-mail: olegkukla@ya.ru

За всі часи розвитку сільськогосподарського виробництва галузі конярства держава не приділяла належної уваги. Ця галузь розвивалася по залишковому принципу.

Аналіз розвитку конярства в Україні за період з 1991 по 2012 рр. показав, що за останні роки галузь конярства нестабільна. Про це свідчить зменшення поголів'я коней за останні роки. Якщо в 1991 р. загальний обсяг поголів'я становив 738 тис. голів коней, то в 2001 р. цей показник вже становив 701 тис. голів, а на початок 2012 р. в Україні налічувалося тільки 396 тис. голів коней. Тобто за 21 рік поголів'я коней скоротилося на 342 тис. голів, або на 46%. При переході до ринкових відносин галузь конярства стала збитковою. Попит на племінну продукцію конярства зменшився. Це призвело до зниження комерційного інтересу як покупців племінних коней, так і інвесторів. Так, середня ціна реалізації однієї голови племінного молодняку в 2011 р. в Україні склала всього 13 тис. гривень [1].

Кінні заводи несуть великі збитки від галузі племінного конярства і тому постійно скорочують поголів'я. За період 2007 – 2011 рр. чисельність племінних коней скоротилася майже на 25% (табл. 1).

ник туберкульозу [7]. Тобто його використовують як харчовий, а також як лікарський продукт.

Досвід вказує на те, що споживачами кобилячого молока (кумису) можуть бути не тільки народи, які споживали цей напій віками (Китай, Монголія, Схід Росії), а і держави, де кобиляче молоко історично ніколи не було у споживанні. Так, наприклад, у Німеччині вже 50 років існує союз германських виробників кобилячого молока, який об'єднує майже 40 ферм, де займаються доїнням кобил і виробництвом кумису. Ще кумисні ферми існують в таких країнах, як Бельгія, Нідерланди, Австрія, Італія [8 – 9].

Тому, на наш погляд, не варто недооцінювати цей корисний напій, якому притаманні як харчові, так і анти-туберкульозні профілактичні та лікарські властивості. За даними джерела [10], в Україні налічується більше 500 тис. людей, які стоять на диспансерному обліку щодо захворювань на туберкульоз. Тому цю проблему необхідно вирішувати на державному рівні.

Для розвитку галузі конярства необхідні кардинальні заходи щодо збереження племінних кінних заводів і конеферм. Одним із критерієм ефективної роботи кінного заводу є зниження собівартості вирощування, годівлі та випробувань племінних коней, їх ефективне

Таблиця 1

Динаміка поголів'я племінних коней в Україні

Порода	Рік					2011 р. у % до 2007 р.
	2007	2008	2009	2010	2011	
Українська верхова	2872	2913	2249	2101	2060	71,7
Чистокровна	755	758	693	695	713	94,4
Орловська	1156	1113	980	858	911	78,8
Російська	1287	1297	1150	899	922	71,6
Новоолександрівська ваговозна	606	523	514	395	451	74,4
Інші породи	906	888	878	828	631	69,6
Всього	7582	7492	6464	5776	5688	75,0

Джерело: розраховано за даними [2 – 6].

Виникла загроза зникнення цінного генофонду існуючих порід племінних коней, над виведенням яких працювали тисячі людей протягом багатьох століть. Тому пошук резервів зниження собівартості продукції у племінному конярстві на сьогодні є дуже актуальним.

У племінному конярстві головною і основною продукцією є реалізація племінного молодняку. До побічної продукції відноситься: гній, робота племінних коней, молоко. До останнього виду побічної продукції, на жаль, в Україні не приділяють належної уваги ні самі кінні заводи, ні споживачі. Лише в декількох кінних заводах, а саме, в Дубровському та Новоолександрівському, час від часу виробляють кумис.

Але усім відомо, що кобиляче молоко (кумис) має гарні дієтичні, лікарські властивості. Кумис – це продукт, одержаний заквашуванням кобилячого молока спеціальними заквасками, до складу яких входять молочно-кислі бактерії та молочні дріжджі. Кобиляче молоко та кумис відрізняються цінними бактеріальними властивостями – тому в них не розвивається збуд-

використання. Виробництво продукції конярства високої якості при мінімальних витратах дозволить збільшити кількість чистого прибутку, а це означає, що зросте і рентабельність виробництва та реалізації. Одним із резервів зниження собівартості у племінному конярстві може стати виробництво і реалізація кумису.

Дослідження виконувались розрахунково-конструктивним методом з використанням економіко-математичного моделювання та вирішення задачі на ПК щодо організації вирощування племінних коней верхових порід в кінному заводі на 100 конематок.

Показники та параметри ведення галузі конярства розроблені в умовах:

- ✦ *перший варіант* – бракування і заміна (ремонт) основного стада коней на рівні 7%; вихід лошат на 100 конематок 75 голів, реалізація племінного молодняку 74 голови коней; доїння кобил не відбувається;
- ✦ *другий варіант* – бракування і заміна (ремонт) основного стада коней на рівні 7%; вихід лошат

на 100 конематок 75 голів, реалізація племінного молодняку 74 голови коней; вихід товарного молока на одну дійну конематку – 500 кг, ціна реалізації 1 літра кумису – 20 грн.

У *табл. 2* відображено структуру розрахункової собівартості вирощування коней верхового призначення на прикладі моделі кінного заводу на 100 конематок (без доїння кобил).

З даних *табл. 2* видно, що собівартість одного кормо дня складає 19,80 грн. Собівартість лошати при народженні – 11007 грн (діловий вихід лошат – 75%). При реалізації 74 голів племінного молодняку їх виробнича собівартість складатиме 31,3 тис. грн за одну голову.

У *табл. 3* відображено структуру розрахункової собівартості вирощування коней верхового призначення на прикладі моделі кінного заводу на 100 конематок при рівних умовах, але при доїнні конематок (75 дійних конематок).

Як видно з *табл. 3*, собівартість утримання 1 середньорічної голови коней верхового призначення складає 5130 грн, відповідно вартість 1 кормодня складає 14,05 грн, що на 5,75 грн менше, ніж у першому варіанті, коли племінні кобили не дояються.

Собівартість утримання однієї середньорічної конематки складає 1045 грн, відповідно вартість 1 кормодня складає 2,80 грн (менше майже в 8 разів, ніж у першо-

Таблиця 2

Розрахункова собівартість утримання верхових порід коней (без доїння кобил)

Показник	Усього	Структура, %	Жеребці	Конематки	Молодняк
Поголів'я	320	х	5	100	215
Затрати всього, грн	2361595	100	49345	793074	1519176
у т. ч. оплата праці	810000	34,3	18202	224748	567050
нарахування на оплату праці	283500	12,0	6371	78662	198467
корми	824781	34,9	16693	357160	450928
засоби захисту тварин	8000	0,3	120	2400	5480
пальне та мастила	28800	1,2	456	9300	19044
електроенергія	2688	0,1	66	1330	1292
амортизація	128000	5,4	1690	33720	92590
поточний ремонт	51200	2,2	680	13500	37020
роботи та послуги	43910	1,9	675	14000	29235
інші матеріальні	18716	0,8	422	9258	9036
загальновиробничі	162000	6,9	3970	48996	109034
Собівартість 1 голови, грн:	7380	х	9869	7931	7066
у т. ч. на утримання 1 голови	7232	98	9672	7772	6925
на гній	148	2	197	159	141
Собівартість 1 кормодня, грн	19,80	х	26,50	21,30	18,97
Одержано лошат на 100 конематок, голів			75		
Собівартість лошати, грн			11007		
Реалізація, голів			74		
Виробнича собівартість 1 голови, грн			31275		

Джерело: власні розрахунки.

Таблиця 3

Розрахункова собівартість утримання верхових порід коней (з доїнням кобил)

Показник	Усього	Структура, %	Жеребці	Конематки	Молодняк
1	2	3	4	5	6
Поголів'я	320	х	5	100	215
Затрати всього, грн	2440395	100	49345	871874	1519176
у т. ч. оплата праці	860000	35,2	18202	274748	567050
нарахування на оплату праці	301000	12,3	6371	96161,8	198467
корми	824781	33,8	16693	357160	450928
засоби захисту тварин	8000	0,3	120	2400	5480
пальне та мастила	28800	1,2	456	9300	19044

1	2	3	4	5	6
електроенергія	3688	0,2	66	2330	1292
амортизація	128300	5,3	1690	34020	92590
поточний ремонт	51200	2,1	680	13500	37020
роботи та послуги	43910	1,8	675	14000	29235
інші матеріальні	18716	0,8	422	9258	9036
загальновиробничі	172000	7,0	3970	58996	109034
Собівартість 1 голови, грн:	7626	x	9869	8719	7066
у т. ч. на утримання 1 голови	5130	67	9672	1045	6925
на молоко	2344	31	–	7500	–
на гній	152	2	197	174	141
Собівартість 1 кормодня, грн	14,05	x	26,50	2,80	18,97
Одержано лошат на 100 конематок, голів			75		
Собівартість лошати, грн			2037		
Реалізація, голів			74		
Виробнича собівартість 1 голови, грн			22183		

Джерело: власні розрахунки.

му варіанті). При діловому виході лошат в 75% собівартість лошати при народженні становить 2037 грн. При реалізації 74 голів молодняку коней виробнича собівартість складає 22183 грн за одну голову, що на 9 тис. грн буде нижче в порівнянні з варіантом, коли племінні кобили не дояться.

ВИСНОВКИ

1. Собівартість утримання однієї середньорічної голови коней в племінних господарствах (без доїння конематок) складає 7232 грн у рік, відповідно вартість 1 кормодня складає 19,80 грн.

2. Собівартість утримання однієї середньорічної голови коней в племінних господарствах (з доїнням конематок) складає 5130 грн у рік, відповідно вартість 1 кормодня складає 14,05 грн.

3. При доїнні племінних конематок виробнича собівартість однієї реалізованої голови молодняку складе 22183 грн за 1 голову, що на 9 тис. грн нижче в порівнянні з варіантом, коли племінні кобили не дояться. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. www.ukrstat.gov.ua
2. Міністерство аграрної політики України. Державний науково-виробничий концерн «Селекція». Державний племінний реєстр. 2006 рік. – Київ, 2007.
3. Міністерство аграрної політики України. Державний науково-виробничий концерн «Селекція». Державний племінний реєстр. 2007 рік. – Київ, 2008.
4. Міністерство аграрної політики України. Державний науково-виробничий концерн «Селекція». Державний племінний реєстр. 2008 рік. – Київ, 2009.
5. Міністерство аграрної політики України. Державний науково-виробничий концерн «Селекція». Державний племінний реєстр. 2009 рік. – Київ, 2010.
6. Міністерство аграрної політики України. Державний науково-виробничий концерн «Селекція». Державний племінний реєстр. 2010 рік. – Київ, 2011.

7. Мирось В. В. Коневодство / В. В. Мирось, В. А. Голковко, И. В. Ткачева. – Х., 2007. – 185 с.

8. http://www.agrozharshy.kz/index.php?option=com_content&view=article&id=1228:2011-06-01-03-53-49&catid=1:2010-01-27-06-40-02&Itemid=17

9. <http://kumyz.narod.ru/med01.html>

10. <http://www.apteka.ua/article/76596>